

УДК 159.9+37.021.3

DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING AS A PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEM IN THE SCIENTIFIC WORK OF DOMESTIC SCHOLARS

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА У НАУКОВОМУ ДОРОБКУ ВІТЧИЗНЯНИХ НАУКОВЦІВ

Денис Хренов

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
E-mail: d.o.khrenov@npu.edu.ua
ORCID 0009-0002-6139-7278
Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Україна

Denis Khrenov

applicant of the third (educational and scientific) level higher education specialty 011 Educational, pedagogical sciences
E-mail: d.o.khrenov@npu.edu.ua
ORCID 0009-0002-6139-7278
Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov, Ukraine

ABSTRACT

The article explores the concept of “critical thinking” through its multidimensional nature as presented in philosophical, scientific, psychological, and pedagogical literature. Institutional mechanisms for the formation of critical thinking are analyzed using a methodological approach that considers both the value-based and functional aspects. It is established that social institutions, particularly educational ones, play a key role in developing this skill.

Critical thinking is viewed as a system of judgments aimed at analyzing phenomena, formulating conclusions, evaluating facts, and establishing cause-and-effect relationships. Special attention is paid to characteristics such as insight, independence, flexibility, and strategic thinking, as well as moral-ethical, socio-political, and cognitive aspects that highlight the multi-level nature of this phenomenon.

Among the critical thinking models considered, an approach is highlighted that interprets it as a process of evaluating reality through a system of values and ideals in order to make optimal decisions. Key characteristics of a critically thinking person are also described, with an emphasis on logic, analysis, synthesis, and interpretation.

The article emphasizes the importance of implementing pedagogical technologies, particularly research-based learning, as an effective tool for developing critical thinking. Special attention is given to the role of the instructor in creating an environment conducive to dialogicality, partnership, and stimulating a creative approach among learners.

In conclusion, the study reveals the multidimensional nature of critical thinking by formulating an authorial definition of the phenomenon under investigation.

Key words: critical thinking, future Master's students in education, professional training of Master's students in education.

Актуальність теми. Здатність до критичного мислення є необхідною умовою успішного існування людини в сучасному світі. Особливо важливо

розвивати навички самостійного визначення проблем і пошуку шляхів їх розв'язання, що залежить від відповідного типу мислення. У нормативно-законодавчому полі України простежується чітка спрямованість на оновлення підходів до розвитку компетентностей із урахуванням вікових особливостей фізичного, інтелектуального та психічного розвитку здобувачів освіти на різних рівнях. Зокрема, Державний стандарт базової середньої освіти визначає наскрізні вміння, спільні для всіх компетентностей, зокрема здатність до критичного й системного мислення. Особлива увага приділяється формуванню творчих засад критичного мислення у школярів.

Водночас Закон України «Про вищу освіту» передбачає, що навчання на рівні магістратури повинно забезпечувати здобуття глибоких теоретичних і практичних знань, навичок за обраною спеціальністю, опанування методології наукової чи професійної діяльності, а також інших компетентностей, необхідних для виконання інноваційних завдань відповідного рівня професійної діяльності (Закон України «Про вищу освіту», 2014).

У Стандартах вищої освіти України для магістерського рівня галузі знань «Освіта» підкреслюється важливість розвитку загальних і спеціальних компетентностей, необхідних для ефективної професійної діяльності майбутніх магістрів освіти. Зокрема, у стандарті за спеціальністю 011 «Освітні/педагогічні науки» акцентується на формуванні таких здібностей, як абстрактне мислення, аналіз і синтез; виявлення, постановка й розв'язання проблем; застосування й розроблення нових підходів до вирішення завдань дослідницького або інноваційного характеру в галузі освіти та педагогіки; розроблення й впровадження нових освітніх інструментів та проєктів із подальшою їх інтеграцією в освітнє середовище; а також критичне осмислення проблем освіти, педагогіки та суміжних галузей знань (Стандарти вищої освіти, 2021).

Формування цих компетентностей стає малоефективним за умови недостатнього розвитку критичного мислення у майбутніх магістрів освіти та відсутності сприятливих умов для його подальшого вдосконалення. Аналіз державних документів і сучасної наукової літератури свідчить, що розвиток критичного мислення у майбутніх магістрів освіти є однією з найбільш актуальних проблем вищої школи.

Таким чином, освітні програми закладів вищої освіти, зміст навчальних дисциплін і методичні підходи мають бути орієнтовані на розвиток критичного мислення як ключової навички. Це забезпечить майбутнім магістрам освіти здатність розв'язувати проблеми й виконувати завдання дослідницького або інноваційного характеру в галузі освітніх і педагогічних наук.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основою якісного оновлення сучасної педагогічної думки є значний теоретичний внесок науковців, які висвітлюють актуальні тенденції розвитку критичного мислення. Поняття «критичне мислення» було вперше введено в науковий обіг Дж. Д'юї, який підкреслював, що цей тип мислення має рефлексивний характер і є ключовим у процесі пошуку вирішення проблем. Філософ розглядав сутність рефлексивного мислення як здатність упорядковувати розрізнені факти й знання, з якими людина стикається протягом свого життя. (Than Thi Hanh, 2024).

Варто зазначити, що інтерес до процесу формування та розвитку критичного мислення вчених-дослідників та освітян зростає, що зумовлено

формуванням нових, більш високих вимог до майбутніх фахівців різних спеціальностей, що передбачають потребу у спеціалістах нової генерації, здатних до глибокої критичної оцінки, ефективного використання наявних знань, вмінь і навичок та безперервного навчання, оновлення і модернізації відповідно до новітніх вимог до висококласних спеціалістів (Дубасенюк, 2024).

Серед українських учених фундаментальні дослідження з цього питання проведено О. Пометун, С. Терно, О. Тягло. Теоретико-прикладні засади критичного мислення висвітлені також у працях О. Антонова, К. Баханова, І. Леонтієвої, О. Овадюк, О. Удада та інших.

Отже, розвиток цього феномену не лише сприяє ефективній реалізації педагогічної діяльності, але й суттєво розширює спектр професійних можливостей майбутніх освітян.

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Мета статті полягає дослідженні та узагальненні поглядів науковців на проблему формування критичного мислення у магістрів за спеціальностями галузі 01Освіта та надання авторське тлумачення досліджуваного феномену.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Теоретичний аналіз філософської, наукової психолого-педагогічної літератури дає підстави розглянути поняття «критичне мислення» крізь призму багатогранності у дослідженнях вітчизняних науковців.

Філософське підґрунтя дослідження ролі критичного мислення ґрунтується на методології, запропонованій М. Бойченком для аналізу системних соціальних зв'язків. Ця методологія, відома як ціннісний функціоналізм, обґрунтована автором як загальна стратегія соціально-філософського пізнання (Бойченко, 2011) і служить теоретичною базою для вивчення процесу формування критичного мислення (Бойченко, 2014). М. Бойченко, який аналізував інституційні основи історичного формування цього явища, надав загальні рекомендації щодо дослідження критичного мислення. Особливо цінною для нас є методологічна позиція автора: «...у суспільстві покоління людей одне за одним створюють такі умови, за яких розвиток критичного мислення стає неминучим. Воно формується у кожній людини, якщо не мимовільно, то навіть усупереч її волі. Більшість таких умов створюється завдяки соціальним інститутам, які виникають унаслідок тривалого історичного розвитку, формуючи унікальну інституційну структуру суспільства. Ця структура є важливою складовою рамок умов для розвитку критичного мислення. Таким чином, кожне суспільство по-своєму визначається особливими умовами для його розвитку, де середній рівень критичного мислення та рівень його окремих проявів можуть варіюватися. Водночас загальний набір здібностей критичного мислення та основні інституційні механізми його формування залишаються майже незмінними для більшості сучасних суспільств» (Бойченко, 2014). У своїй роботі М. Бойченко також аналізує інші соціальні інститути, зокрема ідеологічні, освітні, правові та політичні. Серед таких інститутів у фокусі нашої уваги будуть освітні інститути.

Психологічна наука розширила дослідження критичного мислення, зазначаючи, що оперативні перетворення зовнішніх впливів у психічні явища реалізуються через механізми відображення, проектування та опрідметнення. Саме ці механізми забезпечують прогрес людини в її пізнавальній діяльності.

Оскільки у всіх дослідженнях природи критичного мислення повторюються та уточнюються його характеристики й структурні компоненти, доцільно визначити найбільш повне формулювання цього поняття для подальшого нашого аналізу. На нашу думку, таким визначенням може бути формулювання Є. Буянова: критичне мислення - це система суджень, яка використовується для аналізу явищ, речей і подій з подальшим формулюванням власних висновків. Воно сприяє об'єктивному оцінюванню ідей та рішень, допомагає визначати достовірність фактів і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки (Буянов, 2024).

З точки зору психолога Л. Терлецької, критичне мислення – це таке мислення, яке має ряд характеристик:

- проникливість – вміння заглиблюватися в основи для розкриття суті;
- послідовність – вміння діяти за логічними правилами і законами, не суперечити самим собі, обґрунтовувати висновки;
- самостійність – вміння знаходити відповіді на запитання та знову запитувати та знаходити нові неординарні підходи до їх з'ясування;
- гнучкість – вміння варіювати способи розв'язання проблеми, без вагань відходити від шаблону;
- швидкість – вміння скласти план дій з досягнення мети;
- стратегічність – лаконічна і чітка послідовність висування гіпотез, сканування і фокусування на основних ознаках досліджуваного під час розв'язування задач (Терлецька, 2001).

У педагогічній літературі критичне мислення визначається як мислення вищого порядку, що базується на інформації, яка проходить процес оцінювання думок, гіпотез і шляхів їх обґрунтування. Українські дослідники О. Пометун та І. Сущенко (Пометун, 2020; Пометун, Пилипчатіна, Сущенко, Баранова, 2010), аналізуючи проблему формування критичного мислення у студентської молоді, відзначають багаторівневість і варіативність цього феномену. Вони виділяють наступні ключові аспекти критичного мислення:

- морально-етичні, соціально-політичні, оцінні та ціннісні орієнтири. У критичному мисленні знаходять відображення різні аспекти досвіду та знань людини, її моральні й етичні установки, соціальні орієнтири та способи дій;
- здатність бачити альтернативи й оцінювати пріоритети. Воно дозволяє визначати достовірність фактів, подій і явищ, а також відокремлювати необхідну інформацію від зайвої;
- спрямованість на вирішення проблем. Критичне мислення допомагає знаходити стратегії розв'язання життєвих і навчальних завдань, оцінювати альтернативи та визначати доцільність обраних підходів;
- розвиток когнітивних навичок. Це включає вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати й зіставляти факти, а також формулювати обґрунтовані висновки;
- усвідомлення власної позиції. Критичне мислення сприяє формуванню здатності оцінювати події, шукати нові ідеї, аналізувати їх і висловлювати свою думку;
- арактичність і рефлексивність. Воно дозволяє ухвалювати необхідні рішення на основі теоретичних знань і коригувати допущені помилки,

забезпечуючи безперервний пошук ефективних рішень.

С. Терно визначає критичне мислення як процес оцінювання певного фрагмента реальності, результатом якого є оцінювальне судження (оцінка) (Терно, 2016). Це судження формується через призму системи цінностей, ідеалів, оціночних критеріїв, приписів і образів, які індивід співвідносить із конкретним контекстом і обставинами.

На думку науковця, критичне мислення передбачає існування певного ідеалу – набору бажаних якостей або характеристик, які стають основою для оцінювання. Відповідність реальності цьому ідеалу визначає позитивність чи негативність оцінки. Процес критичного мислення нагадує судовий процес, де реальність перевіряється на відповідність ідеалам і фактам, а також верифікуються висунуті припущення. Адекватність оціночного судження залежить від:

- доречності концептуального ідеалу до ситуації;
- правильності висунутих припущень;
- логічності, точності й послідовності аргументів;
- врахування альтернатив та їх аналізу у разі суперечностей.

Помилкові припущення, недоречні ідеали, порушення логіки або ігнорування контексту можуть призводити до помилкових висновків і невірних альтернатив. Головним завданням критичного мислення є всебічний аналіз життєвих ситуацій і визначення оптимальної послідовності дій для вирішення проблем із найкращим можливим результатом відповідно до внутрішнього ідеалу. Отже, підхід С. Терно підкреслює важливість чіткого формулювання ідеалів та критеріїв, які є основою оцінювання. Здатність до глибокого аналізу, перевірки припущень і пошуку альтернатив є ключовими для ефективного застосування критичного мислення у практичній діяльності.

О. Тягло створив портрет критично мислячої особистості, серед ключових рис якої: допитливість, поінформованість, неупередженість, зваженість у рішеннях, чесність у визнанні власних помилок, розсудливість у виборі критеріїв оцінювання, наполегливість у розв'язанні проблем. Він описав критичне мислення як «просунуту сучасну логіку», наголошуючи, що оволодіння базовими принципами логіки та критичного мислення дозволяє особі ефективно виявляти та усувати помилки — як випадкові, так і навмисні. Ці навички сприяють швидкому та переконливому визначенню правди в умовах неправди чи обману, а також допомагають захищати істину для себе чи інших. За твердженням О. Тягло, ефективність мислення зростає за наявності таких елементів, як логіка, аналіз, синтез, інтерпретація, висновки, фактологічна та концептуально-контекстуальна основа, на якій ґрунтуються судження (Тягло, 2017).

На підставі аналізу визначень відомих науковців, сучасної зарубіжної та вітчизняної теорії й практики, О. Овадюк запропоноване власне трактування досліджуваного поняття, зокрема, критичне мислення – мислення вищого рівня, спрямоване на виявлення проблеми, аналіз різних позицій та власного досвіду щодо пошуку способів її вирішення, формулювання гіпотез, здійснення їхньої об'єктивної оцінки, прийняття оптимального рішення та усвідомлення відповідальності за ці рішення. Авторка зазначає на особливій значущості розвитку цього поняття для керівників закладів освіти, діяльність яких спрямована на створення максимально комфортного середовища для

інтелектуального зростання педагогічного колективу і здобувачів освіти, формування творчої атмосфери, що стимулює учасників освітнього процесу до особистісного, професійного розвитку, здатності аналізувати, синтезувати, творчо мислити і приймати конкретні рішення, що мотивують до саморозвитку, самовдосконалення і самореалізації особистості (Овадюк, 2024).

На значущості процесу формування критичного мислення у здобувачів освіти наголошує З. Шумейко зазначаючи, що ефективність упровадження технології розвитку критичного мислення залежить від викладача, який має спрогнозувати доцільність застосування цієї технології у процесі вивчення певної теми; врахувати, які саме знання, уміння, навички опанують студенти, які їхні здібності, особливості та професійні риси при цьому розвиватимуться; взаємодіяти зі студентами на засадах діалогічності та партнерства; сприяти самостійній дослідницькій діяльності студентів і формуванню в них творчого стилю діяльності; стимулювати прояв їхніх творчих рис, а також активності, організованості, швидкості, гнучкості, оригінальності, об'єктивності, відповідальності (Шумейко, 2020).

Розкриваючи методику розвитку критичного мислення у здобувачів В. Проскурнін та Н. Шалашна наголошують на значущості дослідницького навчання, структура якого передбачає послідовне формулювання проблеми, пошук необхідної інформації та її перевірку, наукову обробку інформації, висунення гіпотези та її перевірку, формулювання результатів та їхню аргументацію. На думку дослідників, усі ці інтелектуальні операції передбачає і навичка критичного мислення в згорнутому вигляді, чим обґрунтовується методологічна виправданість формування й розвитку критичного мислення як однієї з цілей дослідницького навчання (Шалашна, Проскурнін, 2019).

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, проведений аналіз наукових розвідок з питань управлінської підготовки майбутніх магістрів освіти за спеціальностями галузі 01Освіта засвідчує значущість та актуальність даної проблеми. Більшість дослідників зауважують на необхідності розвитку критичного мислення як невід'ємної складової їхньої професійної підготовки. Беручи до уваги зазначену обґрунтовану позицію, ми розуміємо критичне мислення майбутніх магістрів освіти як інтегральну здатність особистості, що передбачає аналітичну, обґрунтовану й рефлексивну діяльність, спрямовану на формування власних об'єктивних суджень, вирішення професійних завдань і прийняття зважених рішень у складних педагогічних ситуаціях. Вона базується на сукупності когнітивних навичок (аналізу, синтезу, оцінки інформації, формулювання аргументів, перевірки гіпотез) та ціннісних орієнтацій, що відповідають етичним принципам педагогічної діяльності.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Бойченко, М. І. (2014). Історичне становлення інституційних засад критичного мислення: ідейний, освітній, правовий та політичний виміри. *Філософія освіти*, 2, 80–97.

Бойченко, М. І. (2011). *Системний підхід у соціальному пізнанні: ціннісний і функціональний аспекти*. Київ: Видавництво «Промінь».

Верховна Рада України. (2014). *Закон України «Про вищу освіту»*. Відомості Верховної Ради, № 37-38, ст. 2004. Отримано з

<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2>

Дубасенюк, О. А. (Ред.). (2024). *Діяльнісні засади підготовки майбутніх компетентних фахівців в умовах сучасних викликів: Монографія* (с. 107). Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка.

Міністерство освіти і науки України. (2024). *Стандарт вищої освіти України. Другий (магістерський) рівень, галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність – 011 Освітні, педагогічні науки*. Отримано з <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini/zatverdzeni-standarti-vishchoi-osviti>

Овадюк, О. (2024). Наукові основи розвитку критичного мислення керівника закладу загальної середньої освіти в системі післядипломної педагогічної освіти України. *Вісник післядипломної освіти*, 9(38). <https://doi.org/10.32405/2218-7650>

Пометун, О. І. (2018). Критичне мислення як педагогічний феномен. *Український педагогічний журнал*, 2, 89–98.

Пометун, О. І. (2020). *Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи: Навчально-методичний посібник*. Київ: Видавничий дім «Освіта».

Пометун, О., Пилипчатіна, Л., Сущенко, І., & Баранова, І. (2010). *Основи критичного мислення*. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан.

Терлецька Л.Г. (2001) Критичне мислення як засіб розвитку вмінь учнів аналізувати і застосовувати інформацію. *Розвиток навичок критичного мислення учнів у контексті розробки стандартів освіти України* : мат. міжн. наук.-практ. конфер. Київ, 64–67.

Терно, С. О. (2016). Критичне мислення: динаміка та сфера застосування. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*, 46, 310–315.

Тягло, О. (2017). Досвід засвоєння критичного мислення в українській вищій школі. *Філософія освіти. Philosophy of Education*, 2(21), 240–257.

Шумейко, З. Є. (2020). Упровадження технології розвитку критичного мислення в професійну підготовку фахівців державної кримінально-виконавчої служби. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*, 1(19), 347–353.

Bujanov, J. (2024). Critical thinking. Отримано з <https://4brain.ua/critical>

Than, T. H. (2024). Dewey's philosophy of considering education as life itself and the evocative value for Vietnamese education today. *Kalagatos Revista de Filosofia*, 21(2).

REFERENCES

Boichenko, M. I. (2014). Istorychne stanovlennia instytutsiinykh zasad krytychnoho myslennia: ideinyi, osvittii, pravovyi ta politychnyi vymiry. *Filosofia osvity*, 2, 80–97 [in Ukrainian].

Boichenko, M. I. (2011). *Systemnyi pidkhid u sotsialnomu piznanni: tsinnisnyi i funktsionalnyi aspekty*. Kyiv: Vydavnytstvo «Promin» [in Ukrainian].

Verkhovna Rada Ukrainy. (2014). *Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu»*. Vidomosti Verkhovnoi Rady, № 37-38, st. 2004. Otrymano z <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2>

Dubaseniuk, O. A. (Ed.). (2024). *Diialnisni zasady pidhotovky maibutnikh kompetentnykh fakhivtsiv v umovakh suchasnykh vyklykiv: Monograph* (p. 107). Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. [in Ukrainian].

Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2024). *Standart vyshchoi osvity Ukrainy. Druhyi (mahisterskyi) riven, haluz znan – 01 Osvita/Pedahohika, spetsialnist – 011 Osvitni, pedahohichni nauky*. Otrymano z <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini/zatverdzeni-standarti-vishchoi-osviti>

Ovad'iuk, O. (2024). Naukovi osnovy rozvytku krytychnoho myslennia keryvnyka zakladu zahalnoi serednoi osvity v systemi pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity Ukrainy. *Visnyk pisliadyplomnoi osvity*, 9(38). <https://doi.org/10.32405/2218-7650> [in Ukrainian].

Pometun, O. I. (2018). Krytychne myslennia yak pedahohichni fenomen. *Ukrainskyi pedahohichniy zhurnal*, 2, 89–98 [in Ukrainian].

Pometun, O. I. (2020). *Nova ukrainska shkola: rozvytok krytychnoho myslennia uchniv pochatkovoї shkoly: Navchalno-metodychnyi posibnyk*. Kyiv: Vydavnychiy dim «Osvita» [in Ukrainian].

Pometun, O., Pylypchatina, L., Sushchenko, I., & Baranova, I. (2010). *Osnovy krytychnoho myslennia*. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan [in Ukrainian].

Terletska, L.H. (2001). Krytychne myslennia yak zasib rozvytku vmin' uchniv analyzuvaty i zastosovuvaty informatsiiu. Rozvytok navychok krytychnoho myslennia uchniv u konteksti rozrobky standartyv osvity Ukrainy: mat. mizhnar. nauk.-prakt. konfer. Kyiv, 64-67 [in Ukrainian].

Terno, S. O. (2016). Krytychne myslennia: dynamika ta sfera zastosuvannia. *Naukovi pratsi istorychnoho fakultetu Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*, 46, 310–315 [in Ukrainian].

Tiahlo, O. (2017). Dosvid zasvoiennia krytychnoho myslennia v ukrainskii vyshchii shkoli. *Filosofia osvity. Philosophy of Education*, 2(21), 240–257 [in Ukrainian].

Shumeiko, Z. Ye. (2020). Uprovadzhennia tekhnolohii rozvytku krytychnoho myslennia v profesiinu pidhotovku fakhivtsiv derzhavnoi kryminalno-vykonavchoi sluzhby. *Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriya «Pedahohika i psykholohiia*, 1(19), 347–353 [in Ukrainian].

Bujanov, J. (2024). Critical thinking. Otrymano z <https://4brain.ua/critical>

Than, T. H. (2024). Dewey's philosophy of considering education as life itself and the evocative value for Vietnamese education today. *Kalagatos Revista de Filosofia*, 21(2).

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено поняття «критичне мислення» через його багатогранність, представлену у філософській, науковій, психологічній та педагогічній літературі. Проаналізовано інституційні механізми формування критичного мислення за допомогою методологічного підходу, що враховує ціннісний і функціональний аспекти. Встановлено, що ключову роль у розвитку цієї навички відіграють соціальні інститути, особливо освітні.

Критичне мислення розглядається як система суджень, спрямованих на аналіз явищ, формулювання висновків, оцінювання фактів і встановлення

причинно-наслідкових зв'язків. Особлива увага приділена характеристикам, таким як проникливість, самостійність, гнучкість і стратегічність, а також морально-етичним, соціально-політичним і когнітивним аспектам, що підкреслюють багаторівневість цього феномену.

Серед розглянутих моделей критичного мислення виокремлено підхід, який трактує його як процес оцінювання реальності через систему цінностей та ідеалів для ухвалення оптимальних рішень. Також описано ключові характеристики особистості, яка мислить критично, з акцентом на логіку, аналіз, синтез і інтерпретацію.

У статті наголошується на важливості впровадження педагогічних технологій, зокрема дослідницького навчання, як ефективного інструмента розвитку критичного мислення. Особливий акцент зроблено на ролі викладача у створенні середовища для діалогічності, партнерства та стимулювання творчого підходу здобувачів освіти.

У підсумку дослідження розкриває багатовимірний характер критичного мислення шляхом формулювання авторського визначення досліджуваного феномену.

Ключові слова: критичне мислення, майбутні магістри освіти, професійна підготовка магістрів освіти.

УДК378.22.09:37-051](94)(043.5)]

RESEARCH INFRASTRUCTURE IN AUSTRALIA AS A FOUNDATION FOR SELF-DEVELOPMENT AND SUPPORT OF SCIENTISTS

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ІНФРАСТРУКТУРА АВСТРАЛІЇ ЯК ПІДГРУНТЯ ДЛЯ САМОРОЗВИТКУ ТА ПІДТРИМКИ НАУКОВЦІВ

Ганна Цвєткова

доктор педагогічних наук, професор,
E-mail: tsvetkova1271@gmail.com
ORCID: 0000-0003-1556-4856
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова, Україна

Hanna Tsvietkova

D.Sc. in Pedagogy, Professor,
E-mail: tsvetkova1271@gmail.com
ORCID: 0000-0003-1556-4856
Ukrainian State University named
after Mykhailo Drahomanov, Ukraine

ABSTRACT

The reorientation of socio-economic and value priorities of the Australian higher education system stimulates Australian universities to rethink approaches, methods, and forms of teaching, which radically affects the quality of higher education, contributes to the contextualization of the material, and places the main emphasis on critical thinking skills, emotional intelligence, understanding and acceptance of the needs of young students. In Australia, there is a Higher Education Research Promotion (HERP) system that supports measures aimed at increasing the importance of Australian research and supporting scientists and students, promoting awareness of the importance of research, its support, and the further development of various fields of science. Australia's research structure is based on and governed by the Higher Education Support Act 2003. It is clarified that the Australian Council of Learned Academies (ACOLA) supports five core